

Vraag	Antwoord	Scores

Wereld

Opgave 1 – Globalisering van McDonald's

- 1 **maximumscore 1**
internationale arbeidsverdeling
- 2 **maximumscore 2**
Juiste antwoorden zijn:
- Pas na de val van het IJzeren Gordijn / nadat het communisme verdween werden in veel landen (in Oost-Europa en Azië) westerse restaurantketens/bedrijven toegelaten (politieke dimensie).
 - Vanaf toen steeg in Oost-Europa en Azië de welvaart (voor een deel van de bevolking), zodat er draagvlak kwam voor McDonald's restaurants (economische dimensie).
 - Vanaf toen oriënteerden mensen in Oost-Europa en Azië zich meer op de Amerikaanse/westerse cultuur (sociaal-culturele dimensie).
- per juist antwoord 1
- 3 **maximumscore 2**
- Homogenisering is in bron 1 te herkennen aan het wereldwijde gebruik van hetzelfde logo van McDonald's / het voorvoegsel 'Mc' / dezelfde slogan / vrijwel dezelfde verpakking (zodat de producten overal dezelfde uitstraling hebben) 1
 - Uit bron 1 blijkt dat McDonald's inspeelt op de herwaardering van nationale identiteiten door nationale specialiteiten te verkopen 1
- 4 **maximumscore 2**
Een juiste redenering is:
- De cartoon toont Amerikaanse/westerse multinationals die andere gebieden overnemen / overspoelen met hun producten 1
 - en anders-globalisten kunnen hiermee hun standpunt onderbouwen dat globalisering (ook) negatieve effecten heeft op (bewoners van) andere gebieden 1
- 5 **maximumscore 2**
- Diffusie is het verst gevorderd bij flesjes Coca Cola 1
 - Flesjes Coca Cola zijn overal verkrijgbaar (terwijl het fastfood van McDonald's en de IKEA-meubelen uitsluitend in filialen van deze ketens worden verkocht) / Coca Cola bestaat het langst (en de verspreiding vindt dus ook al langer plaats) / Flesjes Coca Cola zijn goedkoper dan het fastfood van McDonald's of IKEA-meubelen 1

Vraag	Antwoord	Scores

Opgave 2 – Wereldsteden vergeleken

6 maximumscore 2

Een juiste redenering is:

- In Noord-Amerikaanse wereldsteden is het autogebruik / is de welvaart hoger (dan in Aziatische wereldsteden) 1
- zodat in Noord-Amerikaanse wereldsteden meer inwoners in buitenwijken zijn gaan wonen (en de omvang van het bebouwd oppervlak groter is geworden) 1

Opmerking

Een omgekeerde redenering vanuit Aziatische wereldsteden dient goed gerekend te worden.

7 maximumscore 2

- a Noord-Amerika
- b Australië
- c Europa
- d Azië

- indien vier antwoorden juist 2
indien drie of twee antwoorden juist 1
indien minder dan twee antwoorden juist 0

8 maximumscore 2

- Manhattan: rechtsonder 1
- Boswash: linksboven 1

9 maximumscore 2

Uit het antwoord moet blijken dat

- Chicago, Parijs en Rotterdam al in 1925/1950 vrijwel hun huidige aantal inwoners bereikt hadden, terwijl São Paulo, Cairo en Karachi juist in de afgelopen decennia / sinds 1950 hard groeien 1
- in Chicago, Parijs en Rotterdam veel meer suburbanisatie heeft plaatsgevonden dan in São Paulo, Cairo en Karachi / in São Paulo, Cairo en Karachi een grote trek (van vooral jonge mensen) van het platteland naar de stad plaatsvindt (en in Chicago, Parijs en Rotterdam niet meer) 1

Vraag	Antwoord	Scores

Aarde

Opgave 3 – De Aleoeten in Alaska

- 10 maximumscore 2**
- Veel namen van vulkanen op atlaskaart 192A hebben nog Russische namen (Pavlof, Kupreanof, Veniaminof) 1
 - Alaska bezit grote hoeveelheden grond-/delfstoffen (zoals aardolie en aardgas) / Alaska is van geopolitiek belang 1
- 11 maximumscore 3**
- De Aleoetentrog ontstaat doordat een plaat onder een andere plaat duikt (waarbij een diepe, langgerekte sleuf op de oceaانبodem ontstaat) 1
 - De aardbevingen ontstaan door (het vrijkomen van opgebouwde) spanning/wrijving tussen (het vaste gesteente van) de wegduikende plaat en de bovenliggende plaat 1
 - De actieve vulkanen ontstaan doordat de wegduikende plaat smelt (en magma opstijgt richting het aardoppervlak) 1
- 12 maximumscore 2**
- Uit de uitleg moet blijken dat
- (zware) aardbevingen bij de Aleoeten tsunami's kunnen veroorzaken (oorzaak) 1
 - waardoor ook op een grotere schaal (kust)gebieden getroffen kunnen worden / ook (kust)gebieden die verder van de Aleoeten af liggen getroffen kunnen worden (gevolg) 1
- 13 maximumscore 2**
- Uit de beschrijving moet blijken dat
- de (Pacifische) plaat (in noordelijke richting) over een hotspot schoof 1
 - waarbij van noord naar zuid steeds nieuwe vulkanen werden gevormd (die een keten van onderzeese bergen hebben gevormd) 1

Vraag	Antwoord	Scores

Opgave 4 – Landdegradatie in de hak van Italië

14 maximumscore 2

Uit het antwoord moet blijken dat

- de Apennijnen zijn ontstaan door convergentie van / het botsen van platen (waardoor gesteentelagen werden geplooid) 1
- Apulië in de regenschaduw / aan de lizijde van de Apennijnen ligt / de Apennijnen de meeste neerslag (aan de westzijde) opvangen (waardoor in Apulië weinig neerslag valt) 1

15 maximumscore 2

Uit de beschrijving moet blijken dat

- klimaatverandering leidt tot (hogere temperaturen en) meer verdamping 1
- zodat de bodem makkelijker uitdroogt / er minder vegetatie groeit (die de bodemdeeltjes kan vasthouden) 1

16 maximumscore 3

Een juiste beschrijving bevat de volgende stappen:

- Apulië heeft een droge zomer / een mediterraan/Cs-klimaat 1
- Vooral in de zomer wordt Apulië door veel toeristen bezocht 1
- Het oppompen van zoet water voor het toerisme leidt tot het opdringen van zout water 1

17 maximumscore 2

Uit de redenering moet blijken dat

- er op lokale/regionale schaal onvoldoende geld is, omdat Apulië binnen Italië/Europa een relatief arme regio is 1
- er op nationale schaal wel voldoende geld is, omdat Italië een relatief welvarend land is / er op continentale schaal wel voldoende geld is, omdat de Europese Unie subsidies/fondsen beschikbaar kan stellen voor relatief arme regio's 1

Vraag	Antwoord	Scores

Zuidoost-Azië

Opgave 5 – ASEAN en China

18 maximumscore 2

Een juiste redenering is:

- De Filipijnen en Indonesië hebben (in tegenstelling tot Maleisië, Singapore en Thailand) een vergelijkbare industrie/economie als die van China 1
- Deze industrie kan, als invoerheffingen verdwijnen, weggeconcentreerd worden door de Chinese industrie (die nog goedkoper produceert) / de markt in deze landen kan, als de invoerheffingen verdwijnen, overspoeld worden met goedkope producten uit China 1

19 maximumscore 2

- 1 Maleisië
- 2 Thailand
- 3 Indonesië
- 4 Singapore

indien vier antwoorden juist 2

indien drie of twee antwoorden juist 1

indien minder dan twee antwoorden juist 0

20 maximumscore 2

- Singapore heeft een grote (overslag)haven / veel zakelijke dienstverlening (en is daarom gebaat bij vrijhandel met China) (economisch kenmerk) 1
- In Singapore wonen relatief veel Chinezen (77%) / Singapore is cultureel sterk verwant aan China (zodat er relatief makkelijk handelsrelaties gelegd worden) (sociaal-cultureel kenmerk) 1

21 maximumscore 4

Een juiste argumentatie bij de mening van Bello is:

- Door het vrijhandelsverdrag hebben Chinese bedrijven makkelijker toegang tot de markt/economie van landen als Laos en Myanmar 1
- waarbij de kans groot is dat grondstoffen/landbouwproducten uit deze landen zullen worden onttrokken / dat de markt van deze landen overspoeld wordt door Chinese producten 1

Een juiste argumentatie bij de mening van Wignaraja is:

- Door het vrijhandelsverdrag zullen er (door Chinese bedrijven) meer investeringen in landen als Laos en Myanmar worden gedaan 1
- waarbij in die landen meer werkgelegenheid ontstaat / investeringen in bijvoorbeeld de infrastructuur worden gedaan 1

Vraag	Antwoord	Scores

Opgave 6 – Angkor in Cambodja

22 maximumscore 1

Maleisië, Singapore en Indonesië

Opmerking

Alleen als alle drie de landen juist zijn, 1 scorepunt toekennen.

23 maximumscore 2

Een juiste uitleg is:

- Voor de aanleg van akkers werden bossen gekapt / Bij akkerbouw lagen de akkers ook regelmatig braak (oorzaak) 1
- waardoor na hevige regenval veel vruchtbare grond wegspoelde (en kanalen en het drinkwaterreservoir konden verstopten) (gevolg) 1

24 maximumscore 2

- Zandsteen ontstaat als zand door bovenliggende lagen in elkaar wordt gedrukt / verkit (en verhardt tot een vast gesteente) 1
- Boomwortels duwen (als ze dikker worden) het gesteente / de tempelmuren uit elkaar 1

Opmerkingen

Voor een antwoord dat alleen mechanische of fysische verwerking noemt, geen scorepunten toekennen.

Antwoorden die ingaan op afbraak door chemische verwerking dienen fout gerekend te worden.

25 maximumscore 1

atlaskaart 139B

Vraag	Antwoord	Scores

Leefomgeving

Opgave 7 – Ruimte voor de rivier de IJssel

26 maximumscore 2

De juiste doelen zijn:

- Het (bij lage afvoer) bevaarbaar houden van de Neder-Rijn en de IJssel 1
- Het vergroten van de watertoevoer naar andere delen van Nederland / het IJsselmeer 1

27 maximumscore 1

Uit het antwoord moet blijken dat als deze maatregelen meer bovenstrooms worden genomen het overstromingsrisico over een groter traject verkleind wordt.

28 maximumscore 2

Juiste fysisch-geografische redenen zijn:

- Het gebied dat hoogwatergeul is geworden, was al een laaggelegen gebied.
- De inlaat van de hoogwatergeul zit in de stroomrichting van de rivier / buitenbocht van de rivier (waardoor de geul makkelijk vol kan stromen).
- In het traject dat bij piekafvoer door de hoogwatergeul wordt ontlast is het overstromingsgevaar relatief groot / heeft de rivier relatief weinig ruimte.

per juiste reden 1

29 maximumscore 3

- Deventer: (b), de stroomsnelheid in de IJssel bij Deventer zal toenemen als de hoogwatergeul in gebruik is / het water zal bij Deventer sneller afgevoerd worden als de hoogwatergeul in gebruik is (waardoor de waterstand daar ongeveer 15 cm zal dalen) 1
- Veessen: (c), als de hoogwatergeul in gebruik is, zal een deel van het IJsselwater door deze hoogwatergeul stromen en niet meer langs Veessen (waardoor de waterstand daar ongeveer 70 cm zal dalen) 1
- Zwolle: (a), het water dat door de hoogwatergeul zal stromen (als deze in gebruik is), voegt zich stroomopwaarts van Zwolle weer bij de IJssel (waardoor bij Zwolle evenveel water langs blijft stromen) 1

Vraag	Antwoord	Scores

Opgave 8 – Amsterdam

30 maximumscore 2

Juiste kenmerken zijn:

- De haventerreinen liggen relatief dicht bij de binnenstad.
- Op de haventerreinen is veel ruimte beschikbaar.
- Op de haventerreinen is (industrieel) erfgoed aanwezig.
- Er is vanaf de haventerreinen vrij uitzicht over het water.

per juist kenmerk

1

31 maximumscore 2

Een juist antwoord is:

- De metropoolvorming in en rondom Amsterdam trekt enerzijds veel bedrijven/instellingen aan die zich ook vestigen buiten Amsterdam / die werkgelegenheid bieden aan mensen buiten Amsterdam (*spread-effecten*)
- anderzijds trekken er vanuit andere delen van het land veel (hoogopgeleide) mensen naar Amsterdam en omgeving / anderzijds worden bedrijven verplaatst naar Amsterdam (*backwash-effecten*)

1

1

32 maximumscore 2

Juiste kenmerken zijn:

- De Noordvleugel heeft een relatief hoogopgeleide bevolking.
- In de Noordvleugel is het (besteedbaar) inkomen relatief hoog.
- In de Noordvleugel zijn al relatief veel kennisintensieve diensten aanwezig (en dat zorgt voor een multipliereffect).
- In de Noordvleugel zijn relatief veel culturele instellingen aanwezig.

per juist kenmerk

1

Vraag	Antwoord	Scores

33 maximumscore 3

dimensie	positie in de top 20 (kies uit: <i>relatief hoog</i> of <i>relatief laag</i>)	reden voor de relatief hoge of relatief lage positie van Amsterdam
politieke	relatief laag	Amsterdam is geen regeringscentrum.
economische	relatief hoog	Amsterdam is een belangrijk financieel centrum / heeft veel hoofdkantoren.
sociaal-culturele	relatief hoog	Amsterdam heeft veel toonaangevende musea / concertzalen.

indien zes vakken in het schema juist ingevuld	3
indien vijf of vier vakken in het schema juist ingevuld	2
indien drie of twee vakken in het schema juist ingevuld	1
indien minder dan twee vakken in het schema juist ingevuld	0

Bronvermeldingen

Opgave 1

bron 1 bron: McDonald's around the world

bron 2 bron: Andrew Singer, Minnesota VS

Opgave 2

bron 1 vrij naar: <http://matthartzell.blogspot.nl>bron 2 vrij naar: <http://sapiens.revues.org>

Opgave 4

bron 1 vrij naar: www.climateadaptation.eu

Opgave 5

bronnen 1 en 2 vrij naar: Trouw, 23 maart 2010

Opgave 6

bron 1 vrij naar: www.scientias.nl en Bjørn Christian Tørrissen, 2005bron 2 bron: <https://travelswithanineyearold.files.wordpress.com>

Opgave 7

bron 1 bron: www.ijsselweide.com/gebiedskaart en Cito